Ajánló

Mi történik akkor, amikor egy gyermek egyik napról a másikra kiszakad abból a világból, amelyet ismer – még akkor is, ha soha nem érezte igazán a sajátjának? Zsuzsa egy nagycsalád legidősebb gyermeke. Érzékeny, kíváncsi és kamaszként sokszor gyanakvó lány, aki éles szemmel figyeli a körülötte lévő világot. Gondolataiban gyakran megkérdőjelezi azt, amit mások természetesnek vesznek, kritikusan szemléli a felnőttek döntéseit, és közben maga sem mindig tudja, hol lenne igazán a helye. Mégis van benne valami mély szeretet: miközben ítélkezik, valójában figyel. És miközben szeretne egyszerűen csak boldog és vidám lenni, egyre több kérdésre keresi a választ.

Zsuzsa gyermekkorában szülei hívást kapnak: hagyják maguk mögött a városi életet, költözzenek tanyára, műveljék a földet, gondozzanak állatokat, és próbáljanak egy szabadabb, függetlenebb életet teremteni. Ők ezt a gyermekeikért is teszik. Meg akarják óvni őket attól a világtól, amelyet túlzottan elektronikusnak, rohanónak és betegnek látnak. Csakhogy életükben még soha nem éltek tanyán. Nem tudják pontosan, hogyan kell gazdálkodni, állatokat gondozni, vagy egyáltalán hogyan lehet egyik napról a másikra egy teljesen másfajta életet kezdeni. És itt kezdődik igazán Zsuzsa története.

Hogyan éli ezt meg ezt egy serdülő lány? Merre induljon az, aki már majdnem felnőtt, de legbelül még mindig gyerek? Hogyan találja meg az útját, hogyan talál rá önmagára? Kinek higgyen? Mikor álljon szembe a többiekkel, és

mikor kell valaki mellé állnia? Tényleg olyan egyszerű eldönteni, hogy melyik világ a jó és melyik a rossz? És honnan les rá veszély? Honnan támad a magány és a szomorúság? A körülötte élő emberekből, ahonnan nem számít rá? Vagy ami még rosszabb: mélyen legbelülről?

Pintér Illangó írásának egyik különlegessége, hogy mindezt egy tizenéves lány szemén keresztül láttatja. A történet egyszerre finoman humoros, gondolatébresztő és sokszor szívszorító. Zsuzsa nem a tökéletes főhős – talán éppen ezért olyan könnyű vele együtt gondolkodni. Néha bosszantó, néha mulatságos, néha túlságosan is komolyan vesz dolgokat, máskor pedig éppen ő lát rá a legélesebben arra, amit a felnőttek nem vesznek észre. A könyv mögött pedig különösen izgalmas maga a szerzői út is: Pintér Illangó már egészen fiatalon regényeket írt, és korábbi műveiben is visszatérően megjelenik a természet, a kütyük világa, az önazonosság és az a kérdés, hogy mi az, ami valóban értékes az életben.

Ez nem egyszerűen egy történet arról, hogyan kerül egy városi család vidékre. Inkább egy történet arról, hogyan kerül egy fiatal lány közelebb önmagához és hogyan kerül szembe önmagával. És talán éppen ezért érdemes elolvasni.

Zircher Péter
író és a Zöldkalamáris Kiadó vezetője

1.

a Kiköltözés utáni 7. év kora tavaszán

– Elég! – csapott az asztalara Zsombor. – Elegem van abból, hogy mindig visszabeszélsz! Flegma vagy és rossz példát mutatsz a kistestvéreidnek is! Érted? Rosszat! Folyton kuncsorogsz a telefonért, aztán rohangálsz a barátaidhoz, akik csak a bajt hozzák rád!
– Zsombor, nyugalom, csendesebben beszéld meg vele! – szólt közbe Flóra.
– Mit beszéljek egy ilyen semmirekellővel csendesen?! Már többször is rám kiabált, én akkor miért ne emeljem fel a hangom? Mit képzel magáról ez a taknyos kölyök? – ordított magából kikelve az apa. – Talán azért lett ilyen, mert nincs benned semmi határozottság!... Nem mész el a buliba és kész! – fordult a lányához. – Itt maradsz!
– Mások mehetnek! Másoknak van életük! Csak nekem nem lehet! – kiáltotta hisztérikusan Zsuzsa.
– Mások mehetnek, igen! De mások egészségtelenül élnek, másoknak nincs küldetése, mások nem tanyán laknak, mások nem kérnek kegyelmet és mások belerohadnak a gonoszságukba! Azt az életet akarod, mi?! Falni a műanyag csipszet, nézni a villódzó képernyőt, ülni egy légkondis irodában elhízott seggel! Nem, nem, és nem! Én vagyok az apád és nem engedem!
– Zsombor, szelídebben, hisz gyermek még!
– Nem vagyok az! – szólt közbe Zsuzsa az anyjára támadva. – Sokkal többet értek, mint te!
– Nem az, ebben igaza van! Nézd, majdnem tizenhat! Tudnia kellene, mit csinál! Egy évszázada ilyenkor már porontyokkal a szoknyája

mellett háztartást vezethetett volna, ő meg egy tésztát sem tud elkészíteni! És miért? Mert van egy anyja, aki még erre sem tanítja meg drágalátos magzatát!
– Nehogy már még én legyek a hibás! – fortyant fel Flóra is. – Te nem biztosítottál hátteret! Egész nap kényelmesen lazsáltál a munkahelyeden, míg én robotoltam a félkész tanyán!

Nóri csendesen hajolt füzetei fölé jó tanuló gyerek képét keltve, nehogy vele is veszekedjenek.

Benett a földön autózott, de most letette a járgányt és szájtátva figyelte a hangoskodókat, mint rendesen, ha vita támadt. Így mostanság lassan a fél napját tátott szájjal töltötte.

Léna a szobájából a kulcslyukon keresztül figyelte a jelenetet a nappaliban. Érezte, ahogy a lelke remeg, gyomra összehúzódik, lélegzete száraz lesz. Érezte, ahogy az elhagyatottság szirupja körbefonja ragacsos karjaival és ez elfed benne minden más érzést.

Soma a szobájában ült. Hallotta a hangzavart. Ki ne hallotta volna? Zengett a tanyaház, messze vitte a síkvidéki szél a perpatvar hírét. Soma elképzelte, ki mit csinálhat. Képzeletében Zsuzsa pimaszul feltartotta az orrát, apukája két ököllel támaszkodott az asztalra, anyja egy portörlőt szorongatott. Nem is sejtette, milyen közel jár a valósághoz.

Kívülről szemlélte a látványt, mintha nem is az ő családjáról lett volna szó. Éppen lovaglócsizmáját húzta fel és egy pillanatnyi elmerengést követően folytatta is a mozdulatot. Aztán kiment és kilovagolt Lóval.

Vágtatott a pusztán. Dobszóként porzottak a paták. Soma rásimult Ló fekete sörényére. Fütyült fülébe a szél. Érezte az állat minden erőteljes rezdülését. Közben látta önmagát, látta, mint Érzések Nélküli Fiút, aki egy repülőn utazva szemléli a külvilágot, mégis minden ember lelkébe belelát. Aztán riportokat ír a ki nem mondott igazságokról. Arról, hogy senki nem tudja, mit miért csinál, és jobb ez így, hogy ezt sem tudja senki, csak ő, mert különben mindenki befejezné a tevékenységét és káosz lenne. De ő nem fejezi be, mert őt, Somát nem zavarja ez. Mint semmi sem. Se az öröm, se a bánat. Őt csak az a kényszer hajtja, hogy az akadálytalan pusztában száguldjon. Érezze, ahogy a ló háta fel-le hullámzik, ahogy vágtat, hogy arcába csap a lobogó sörény és a csillogó, fényes szőr felmelegedve a napfényben kellemesen égeti bőrét.

Jó volt ez így Somának. Nem sírt, nem tombolt, nem fájt neki semmi. Nem kacagott, nem táncolt, nem örült semminek. Élvezte ezt az emberentúli szabadságot: őt nem határolták érzelmek.

A ló patája körül a tavaszi, de még porosra fagyott szántó földje repkedett. A fiú befelé lovagolt az egyre sötétedő tájba, mielőtt elnyelte volna őt a koromfekete éj.

Eközben bent Zsombornak új ötlete támadt, amit már kissé higgadtabban tárt lánya elé.

– Zsuzsa! Kijelentem, megkérdőjelezhetetlenül, hogy körbe kell járnod az ország jeles kiköltözőit, mint kiskorodban a tanya megvásárlása előtt tettük, hogy megértsd: ez az életvitel a helyes döntés. Azt akarom, hogy megértsd! Olyan helyekre is el foglak küldeni,

ahol hozzád hasonló korúak is vannak, hogy velük is elbeszélgess és megtudd, hogy már ők is látják, ez az egyetlen helyes út és csak te vagy ilyen fafejű, hogy ezt nem fogod fel! És próbállak majd minél több keresztény családhoz is eljuttatni. Meg kell találnod az Úr útját! Ez is alappillére a létnek. Ha nem tudja ezt átadni neked a családunk, megtanulod máshol. Apádként felelősséggel tartozom érted. Ezeket meg kell értened!... Így. Nincs kérdés, nincs választás – azzal peckesen felszegte az orrát, mint egy kiskakas.

Zsuzsa elsőnek megrökönyödött. Erre a váltásra nem számított. Így még sosem beszélt vele egyik szülője sem.

Aztán meglátta apja önelégült arckifejezését és úgy érezte, legszívesebben megfojtaná. Megfojtaná azt az öntelt, mindentudó, pöffeszkedő lufit, akit benne látott.

– Apám, nevetséges vagy! – lökte oda fogcsikorgatva… bár végiggondolva nem is annyira borsózott a háta a lehetőségtől, hiszen bármi, ami más a megszokottól, kimozdíthatja a mindennapok egyhangúságából. Mert már utálta a gimit. De utált otthon lenni is. Bevallani pedig a szüleinek, hogy valójában már utál iskolába járni, még utálatosabb lett volna. Szóval Zsuzsa örült. Örült, hogy végre történni fog valami. Valami szokatlan.

2.

Kik. u. 7. nyár

– Üdvözlöm, kisasszony! – emelte meg szövetkalapját egy szürke bajszos, sötétzöld pántosnadrágot viselő, ingujját a könyökéig felgyűrő, gumicsizmás lábú, ötvenes évei végét taposó férfi. Kissé kacsázva járt és kereken ejtette a szavakat. – Jöjjön utánam, megmutatom szerény falusi otthonom!

A kis községben a kanyargó utcákon addig-addig vezette Zsuzsát a buszmegállótól, míg meg nem álltak egy néprajzi múzeumnak is beillő, hosszúkás paraszthház előtt, aminek homlokzatán apró, nyithatós galambablak virított ki barna keretével a hófehér falból. A férfi belökte a fakaput és beléptek az udvarra.

Az nem volt nagy; mondhatni csöppnyi, de azért egy nagyobb csöppnyi. Az első része teljesen síkon szaladt a lábuk alatt, ám hátrébb hirtelen meredeken kezdett emelkedni, de azért messze nem sziklafalba hágott át – amit nem is tudott volna megtenni, hiszen agyagos-löszös talajt fedett be a sok-sok fűszernövény. Zsuzsa egyből megérezte az illatukat: a bazsalikom frappáns szagát, a kapor kissé csípős kibocsátását, de jószámra akadtak olyan növények is, amiket hírből sem ismert. Merthogy az egész kert burjánzott a bokáig vagy épp lábszárközépig érő, terülő vagy magasra ágaskodó fűszernövények tömkelegétől. Kis ösvény kanyargott köztük, de a füvesember most nem arra indult el, hanem be, a házba, át a tornácon, aminek párkányára szintén fűszerek balkonjait rakta, sőt ahogy mások a

muskátlit akasztják fel, úgy lógott alá ott néhány kapor.

A szúnyoghálós ajtón belépve, a konyhába érkeztek, ahol körös-körül polcok álltak fellógatott vagy üvegekbe töltött szárítmányokkal. Középen vastaglábú asztal állt, azon morzsolásra váró, immáron levágott fűszerek. Az innen nyíló két szobában Zsuzsa megkönnyebbülten nyugtázta, hogy nincs már ennyi ízesítő, csupán a falon lógtak körös-körül piros csípőspaprikák és fokhagymák. Így talán el tud majd úgy aludni, hogy nem lát pár percig fűszert, vélte.

A bácsi nem hagyta sokáig nyugodni, hamar kitessékelte, de ezt Zsuzsa már megszokta. „Mindenki büszke a kertjére. Ha tehetnék, az egész világnak kikürtölnék művüket, mintha csak ők lennének a Teremtők" – gondolta, felnőttesen megmosolyogva őket.

– Ez a borsikafű – simított végig a füves egy apró levelű növénykén. – Az ott a curry – mutatott egy sárga virágú, cickafarkszerű növényre –, a levelét olajban pirítva vagy szárítva szószokban szokták használni. Nem azonos a boltban kapható, sárga fűszerkeverékkel. Az más növényekből, például kurkumából készül. A névazonosság oda vezethető vissza, hogy a britek ellátogattak Indiába és ízlett nekik az ottani étel. Az indiaiak a szószokat karinak hívják, amit a britek curryvé alakítottak. Hogy Angliában is előállíthassanak indiai jellegű kajákat, kialakították a maguk fűszerei keverékéből az indiai szószízekhez hasonló curryfűszert. De a currynövénynek köze sincs ehhez. Most megmutatom a többit – vezette tovább Zsuzsát. – Egyik évben rengeteg lett a

csípős- és pirospaprikám, illetve a fokhagymám, így azokat már jó pár éve nem termesztem. De idén fokhagymát vetettem, nézd, milyen magasak a leveleik már, ugyanis csak hat füzérem maradt belőle – magyarázta kicsit később.

A meredek falba egy helyen pinceszerűséget vájtak. A férfi ide is bevezette a lányt. A félhomályban felkattintott egy petróleumlámpa kinézetéhez hasonlatosra készített elemes lámpát és körbevilágított. Ezer meg ezer fűszergomba növekedett, sarjadt a kellemes, párás hűvösben. Kint, a környező napos domboldalra pedig meleg és szárazságtűrő, délebbi tájakról származó fűszereket ültetett a füvesember.

– Azok még bírják ezt az átkozott hőséget – panaszkodott. – Komolyan mondom, az utóbbi három évben annyit változott az időjárás, mint máskor száz év alatt. Mi lesz így pár évtized múlva? Sebaj, a fűszerek bírják! Maximum kicsi lesz a levelük. Igazából a zöldségtermesztők helyett panaszkodom – vigyorgott szélesen a maga viccén.

Most egy ösvényen, a meredély szélén kapaszkodtak fel, ahova valaki lépcsőt vájt.

– Nem kellene igazából, régebben felmásztam simán – magyarázta az ember. – Nem olyan meredek azért: de a forróságtól kiég a fű, így a por kipörgött a lábam alól és muszáj voltam idevájni ezt a lépcsőt. Csak az én fűszerecskéim bírják ezt a meleget!

Fent, ahol újra egyenes lett kis ideig a talaj, asztalok álltak, rajtuk különböző száradó növények szúnyoghálóval lefedve, hogy ne vigye el őket a szél és lehetőleg ne sok bogár másszon beléjük.

– Az önellátó életmódhoz és így a fűszerönellátáshoz is hozzátartozik, sőt velős

eleme a gyűjtögetés – támaszkodott a hátsó kapuhoz a férfi. – Gyere velem, bemutatom a gyűjtőhelyeimet!

Kinyitotta a hátsó kertkaput és elindult az erdősávon.

– Ez itt a vadmurok. A répafélék őse. Gyökere apró, de levele petrezselyemként használható. Nem szabad összekeverni a sötétebb zöld, szögletesebb levelű és nagyobb bürökkel, ami mérgező – mutatott be egy a nyárban már sárgára, ropogósra fonnyadt növénykét. Ezután sorra magyarázta, mi mire való, mivel nem szabad összekeverni. Megmutatta a vadsóskát, amihez hasonlít kinézetre a keserű vadtorma, elmagyarázta, hogy rántottába a pitypangvirág igen jó ízesítés, megosztotta Zsuzsával azt az információt, hogy a vadhagyma nem keverendő össze a fényesebb levelű fürtikével és vigyázva kell enni, mert könnyű félrenyelni. De beszélt olyan növényekről is, amik azon a meleg nyáron nem érettek már, az ibolya kissé savas ízéről, a szamóca édességéről, a piros csészegomba összekeverhetetlenségéről, a vadcseresznyéről, aminek ízében ott lapul a vadság, a szívlevél aromájáról és még sok másról, de Zsuzsának a kökényhez fűzött tanácsa maradt meg a legjobban.

– A kökény fanyar, amíg nem csípi meg a fagy. Ha megcsípi, akkor nem, de mire eljön a hideg, lepotyog a fele. De fanyarul, nem fanyarul is finom. Én még a bátyámmal azt találtam ki gyerekkoromban, hogy egyszerre több szem fanyart kell megenni és akkor lezsibbad a szád, nem érzel többé semmit. Amúgy a lekvárja nem fanyar. De nagyon nehéz kimagozni, így ha megfőtt, egy szűrőn átnyomkodni a húsát egyszerűbb.

Kiértek egy nagy, domboldalt fekvő rétre, amin csak úgy perzselt a nap.
– A meleg miatt kövirózsa szerű növények kezdtek fejlődni egy-egy helyen és az olasz sziklafalak növénye is feltűnt: az oregánó. A szamóca kicsi és aszott itt, a lándzsás útifű terít be mindent, az itt termesztett lucernának már nyoma sincs – kezdett panaszkodni megint. – Nézd, legalább sok lándzsás útifüvem van, ami gyógynövény, de annak sokkal nagyobbnak kellene lennie, a térdemig is felérhetne egy jó évben, nem csak így a bokámig.

Az itt töltött napok alatt Zsuzsa megismerte az ízek sokszínűségét. Az összes ételnek olyan erős íze volt, hogy mikor elment, mindent ízetlennek érzett. „De mi egyebet tanultam itt? Békességben élni fűvel, gazzal?” – kérdezte önmagát a lány.